Ungdomskriminalitet mellem online og offline

Et studie af adfærdstyper og risikofaktorer blandt danske unge[1]

Frederikke Felding, cand.scient.soc.[2] Det Kriminalpræventive Råd
Kristoffer Aagesen, ph.d.-stipendiat i sociologi og Jakob Demant, professor i sociologi
Sociologisk Institut, Københavns Universitet[3]

Abstract
The digitalisation of everyday life has reshaped how young people engage in both normative and deviant behaviour. While online crime has received growing attention, little is known about how it intersects with offline offending. Based on data from the Youth Profile Survey 2022-23, which concerns lower secondary students (grades 7-9) in seven Danish municipalities, this study explores how contemporary youth crime unfolds across offline, online, and hybrid domains. By employing latent class analysis (LCA) and logistic regression analysis, four different groups of youth are identified and characterised: *Non-offenders* – the majority, which reports no engagement in any form of offending; *Minor offenders* – the second largest group, which is primarily involved in low-level offline crimes such as shoplifting and petty vandalism; *Digitally destructive offenders* – a smaller group, which is engaged mainly in online crimes, particularly hacking and system attacks, with limited offline offending apart from vandalism; and *Risk-taking deviants* – the smallest group, involved in a broad range of online and offline crimes including fraud, scams, and violence. The findings reveal that hybrid forms of crime – where digital and physical offending intersect -characterize the more deviant groups. These patterns challenge previous typologies and suggest that digital technologies not only enable new forms of crime but also blur the boundaries between online and offline youth behaviour. By linking risk and protective factors such as loneliness, online activity,

1. *Youth Crime Online and Offline: A Study of Behavioral Types and Risk Factors among Danish Adolescents.*
2. Førsteforfatter
3. Vi takker professor Kristian Karlsson for konsultation vedr. statistiske metoder, adjunkt Serena Yunran Zhang fra Aalborg Universitet for samarbejde om dataadgang, BørnUngeLiv og særligt de deltagende kommuner for dataindsamling og -deling samt MOD-Lab for kritik af tidligere versioner af artiklen.

substance use, sports participation, and part-time work, the study underscores the need to adapt crime prevention strategies to the hybrid realities of contemporary youth.

Keywords
Youth crime, hybrid offending, cybercrime, latent class analysis, risk factors
Ungdomskriminalitet, Hybrid kriminalitet, Cyberkriminalitet, Latent klasseanalyse, Risikofaktorer

Indledning

Parallelt med at unges hverdagsliv i stigende grad flytter online, ses en tilsvarende forskydning af kriminelle aktiviteter og netværk til samme digitale miljøer (Maimon & Lauderback 2019). Sociale medier har potentiale til ikke blot at understøtte nye former for kriminalitet, men også til at påvirke unges deltagelse gennem øget eksponering for muligheder, anonymitet og accelereret kommunikation på tværs af platforme (Oksanen et al. 2020; Aagesen & Demant 2025; Goldsmith & Wall 2022). Dette har fået forskere til at argumentere for, at internettets forførende funktioner og handlemuligheder gør det nemt og næsten tilfældigt for "helt almindelige unge" at blive involveret i cyberrelaterede forbrydelser (Goldsmith & Wall 2022). Digitale teknologier giver mulighed for at eksperimentere med grænseoverskridende og kriminel adfærd med lave sociale omkostninger (Powell, Stratton & Cameron 2018), hvilket kan skabe grobund for moralske skred. En sådan digital glidning ind i kriminalitet, betegnet *digital drift*, er identificeret i nyere survey-studier blandt unge i Australien og Holland (Goldsmith & Brewer 2015; Brewer et al. 2018, 2020; Whitten et al. 2024; Rokven et al. 2018; Bekkers et al. 2023).

Trods det øgede fokus på nettets kriminalitetsfremmende effekter har vi, både nationalt og internationalt, begrænset viden om, hvilke faktorer og grupper af unge dette gælder for. Balvig (2017) rejste spørgsmålet, om det observerede fald i ungdomskriminalitet kunne være en konsekvens af forskydninger mod online former (Demant, Jørgensen & Harder 2018). Få studier har imidlertid undersøgt, hvordan ungdomskriminalitet udfolder sig mellem traditionelle offline og nye digitale typer af kriminalitet, og det er derfor fortsat uklart, om de samme unge, der begår traditionel kriminalitet, også deltager i cyberkriminalitet, eller om digitale aktiviteter *i sig selv* tiltrækker andre grupper (Davidson et al. 2022; Rokven et al. 2018; Yoo 2022). Viden om sådanne sammenhænge er afgørende for at fremme både forskningen og udviklingen af effektiv kriminalitetsforebyggelse. Dette forudsætter en forskningsindsats, der integrerer online- og offline-dimensioner i forståelsen af ungdomskriminalitet (Yoo 2022; Bakken & Harder 2024; Lim 2013).

Dette studie anlægger derfor et hybrid-digitalt perspektiv med henblik på at undersøge, hvordan unges kriminalitetsdeltagelse tager form sig på tværs af online og offline domæner (Bakken & Harder 2024; Korshøj & Søgaard 2024; Dupont & Holt 2022; Roks, Leukfeldt & Densley 2021). Analysen er eksplorativ og søger at belyse mønstre i kriminalitetsdeltagelse snarere end at fastslå årsagssammenhænge. Vi opstiller derfor ikke et fuldt teoretisk apparat forud for analysen, men lader eksisterende teori fungere som analytiske pejlemærker. Med data fra Ungeprofilundersøgelsen 2022-23, der omfatter elever i 7.-9. klasse i syv danske kommuner, anvender studiet latent klasseanalyse til at identificere mønstre i unges selvrapporterede deltagelse i online og offline kriminalitet. Ved hjælp af logistisk regressionsanalyse undersøges det, hvordan disse mønstre varierer med demografiske karakteristika, erfaringer med ensomhed, rusmiddelbrug samt deltagelse i fritidsaktiviteter online og offline.

Tre teoretiske rammer er særligt centrale til at åbne disse spørgsmål: teorien om *digital drift* (Goldsmith & Brewer 2015; Brewer et al. 2018, 2020), teorien om *internettets forførende teknologier* (Goldsmith & Wall 2022) samt *affordance-teori* (Davis & Chouinard 2016).

Teorien om digital glidning ("drifting") tager udgangspunkt i, at gerningspersonen ikke nødvendigvis træffer en bevidst beslutning om at begå kriminalitet. I stedet skabes der nogle rammer, som gradvist muliggør en opfattelse af kriminelle handlinger som mindre og mindre overskridende. Dette skaber forudsætningerne for en gradvis glidning ind i kriminalitet, uden at aktøren aktivt identificerer sig som kriminel. Særligt peger teorien på, at digitale strukturer nedbryder de barrierer, der tidligere fandtes for at indgå i kriminalitet. I forlængelse heraf beskriver teorien om "forførende teknologier", hvordan digitale og online teknologier kan reducere modstanden mod grænseoverskridende eller kriminelle handlinger. Til at beskrive, hvordan teknologier både kan fremme og begrænse bestemte typer af handlinger, anvender vi begrebet "affordance", som overordnet beskriver, hvordan en aktørs handlingsrum formes af de objekter og teknologier, denne interagerer med (Davis & Chouinard 2016). Digitale teknologier og onlinefællesskaber kan eksempelvis give unge mulighed for at interagere med – og lære om – kriminalitetsformer, som de ellers ikke ville have haft adgang til (Aagesen, Moretti & Demant, 2025). Disse teoretiske rammer danner grundlag for den analytiske diskussion, hvor empiriske fund kobles til teorier om digitale betingelser for ungdomskriminalitet.

Studiet bygger videre på eksisterende spørgeskemabaserede studier, som anvender måleenheder for både online- og offline kriminalitet og identificerer grupper af unge, der er forskellige i deres typer af kriminalitet samt demografiske og sociale karakteristika (Rokven et al. 2018; Guo & Wang 2024; Donner et al. 2015; Lee et al. 2024).

Eksisterende viden og studiets bidrag

Ungdomskriminaliteten i forandring og digitale forskydninger

Ungdomskriminaliteten i Danmark har gennemgået markante forandringer siden begyndelsen af 2000'erne. Antallet af sigtelser og mistanker mod 10-17-årige er mere end halveret fra 2006 til 2016 og har siden ligget relativt stabilt (Justitsministeriets Forskningskontor 2024; Andersen et al. 2016; Rockwool Fonden 2024). Tilsvarende fald ses i selvrapporterede undersøgelser, hvor færre unge angiver at have overtrådt straffeloven (Balvig 2011, 2017). Ifølge Balvig (2017) er gruppen af unge, der aldrig har overtrådt straffeloven, nu den mest udbredte blandt de 14-15-årige. Tidligere var den største gruppe derimod den, Balvig betegnede som *flertallet*: unge, der én eller to gange havde overtrådt straffeloven, men uden at begå alvorlige forbrydelser som indbrud eller røveri. Denne tidligere dominerende mellemgruppe af småkriminelle unge ser nu ud til at være forsvundet, hvilket Balvig relaterer til digitaliseringens potentielle betydning – et spørgsmål, der kræver data, der belyser nyere digitale kriminalitetsformer, som ofte befinder sig i gråzonen mellem lovligt og ulovligt, både juridisk og i de unges egne opfattelser (Balvig 2017).

Også i Danmark har der været et øget forskningsmæssigt fokus på cyberkriminalitet, særligt på specialiserede kriminalitetsformer inden for platformbaseret kriminalitet på mørknettet, samt kriminalitet, der udfolder sig i og omkring sociale medier eller beskedapplikationer (Harder et al. 2019; Korshøj & Søgaard 2024; Munksgaard 2024; Demant et al. 2019). Der er dog stadig et fravær af undersøgelser, der har forholdt sig til cyberkriminalitet i en bredere ungdomskriminalitetskultur.

Faldet i ungdomskriminalitet i Danmark afspejler de internationale tendenser i højindkomstlande og har vakt betydelig forskningsmæssig interesse. Flere studier peger på faktorer som øget forældre- og skolemonitorering, ændrede holdninger til kriminalitet, lavere rusmiddelbrug samt en mindre gadeorienteret ungdomskultur som mulige forklaringer (Svensson & Oberwittler 2021; Ball et al. 2023; Farrell et al. 2014; McCord et al. 2022). Et centralt spørgsmål er imidlertid, om kriminaliteten blandt unge reelt er forsvundet blandt den brede ungdomsgruppe – eller blot har forskudt sig til nye digitale og hybride arenaer. Samtidig ved vi fortsat relativt lidt om, hvordan og i hvilket omfang unge deltager i online kriminalitet, og om dette udgør et særskilt fænomen eller overlapper med deltagelse i offline kriminalitet (McCord et al. 2022; Farrell & Birks 2018). Forskningen har derfor efterspurgt indsigt i, hvilke former for online og offline kriminalitet der potentielt erstatter eller supplerer hinanden i unges aktuelle kriminelle adfærd – en indsigt, som dette studie bidrager med foreløbige resultater til.

Mønstre i unges deltagelse i online- og offline kriminalitet

Samlet rummer den internationale litteratur modstridende fund om, hvorvidt unge, der begår online kriminalitet, også er involveret i offline kriminalitet. Nogle studier fremhæver betydelige overlap og konkluderer, at online aktiviteter kan være en integreret del af en bredere afvigelsesprofil (Donner et al. 2015; Guo & Wang 2024). Andre studier peger imidlertid på, at visse typer af unge, der udelukkende begår online kriminalitet, adskiller sig ved at have en lavere risikoprofil og være drevet af teknologisk nysgerrighed frem for antisociale motiver (Rokven et al. 2018; Yar 2005). Variationer i evidensen kan tilskrives forskelle i operationalisering, udvalgte karakteristika, typer af cyberkriminalitet og analysemetoder.

Et centralt bidrag i litteraturen er McCord og kollegaers (2022) typologi, der identificerer tre grupper af unge: (1) digitalt assisterede, som bruger teknologi i forbindelse med traditionel kriminalitet eller gradvist overgår til digitale former, (2) digitalt afhængige, der begår kriminalitet udelukkende online – fx hacking, DDoS-angreb eller online svindel – og (3) unge, der udviser afvigende adfærd online uden egentlig lovovertrædelse, men som potentielt kan udvikle sig til de to første grupper.

Hertil viser empiriske studier, at veletablerede risikofaktorer som lav selvkontrol, rusmiddelbrug og relationer til afvigende jævnaldrende er fremtrædende på tværs af både online og offline kriminalitet. Samtidig fremhæves digitale aktiviteter som intensiv gaming og høj internetbrug som særlige faktorer for deltagelse i udvalgte typer af cyberkriminalitet (Cioban et al. 2021; Loggen et al. 2024; Yoo 2022). Studier identificerer ligeledes unge med lav risikoprofil, der kun begår digital afhængig kriminalitet, hvilket peger på, at typer af online kriminalitet kan tiltrække grupper, som ikke nødvendigvis deltager i offline kriminalitet (Rokven et al. 2018; Yar 2005).

Store internationale datasæt som ISRD har bidraget til kortlægningen af sådanne sammenhænge (Guo og Wang 2024; Yoo 2022). Samtidig viser nyere studier, at individuelle faktorer som køn og mental sundhed samt kontekstuelle faktorer som forældreovervågning har betydning for deltagelse i cyberkriminalitet, mens socioøkonomiske forhold som uddannelsesniveau eller faglighed ikke altid ser ud til at have samme forklaringskraft i forhold til unges online afvigende adfærd og kriminalitet (Maras et al. 2024). Flere studier peger på, at lav selvkontrol i samspil med relationer til afvigende jævnaldrende, både online og offline, er de stærkeste prædiktorer for deltagelse i cyberkriminalitet og afvigende online adfærd (Loggen et al. 2024; Lee 2018; Holt et al. 2012; 2021). Samtidig viser Whitten et al. (2024), at selvkontrol ikke alene kan beskrive forskellen mellem forskellige grupper af cyber afvigende unge.

Opsummerende tegner forskningen et sammensat billede af, hvordan unge kan grupperes på baggrund af deres deltagelse i online og offline kriminalitet. Selvom der er tydelige overlap i risikofaktorer mellem unge,

der deltager i cyberkriminalitet, og unge, der deltager i offline kriminalitet, viser flere studier også væsentlige forskelle (Donner et al. 2015; Guo & Wang 2024; Rokven et al. 2018; Lee et al. 2024; McCord et al. 2022; Cioban et al. 2021; Yoo 2022). Samlet peger litteraturen på, at cyberkriminalitet kan udgøre både en integreret del af bredere afvigelsesprofiler og en særskilt form for digitalt baseret kriminalitet, afhængigt af hvilke kriminalitetstyper der inkluderes, individuelle og kontekstuelle faktorer. Dette studie søger at bidrage til denne viden gennem analyse af spørgeskemadata indsamlet blandt danske unge.

Om undersøgelsen

Datagrundlag og indsamlingsmetode

Studiet baserer sig på et sub-sample fra den landsdækkende skole- og trivselsundersøgelse *Ungeprofilen*, indsamlet i skoleåret 2022-23 (BørnUngeLiv.dk n.d.). Datagrundlaget udgøres af 7.875 spørgeskemabesvarelser fra elever i udskolingen (7.-9. klasse) i syv danske kommuner: Vallensbæk, Kalundborg, Assens, Gentofte, Aabenraa, Ishøj og Hedensted. Disse kommuner deltog i et forskningssamarbejde mellem Københavns Universitet (Jakob Demant) og Aalborg Universitet (Serena Yunran Zhang) med fokus på unges selvrapporterede kriminelle og risikoadfærd. Data kan anmodes igennem BørnUngeLiv.

En central styrke ved undersøgelsen er dens detaljerede måling af både online og offline kriminalitet, hvilket gør det muligt at indfange mindre forseelser, som ikke registreres i officielle målinger. Dette giver et mere nuanceret billede af unges risikoadfærd, herunder handlinger, der kan opfattes som trivielle blandt unge, men som potentielt har juridiske implikationer, fx når en elev logger ind på andres sociale medier uden samtykke. Således kan undersøgelsen belyse "gråzoner" mellem socialt accepteret adfærd og handlinger der er strafbare.

Undersøgelsen blev gennemført i skoletiden, og alle offentlige samt størstedelen af de private og frie grundskoler i hver kommune deltog. Deltagelse var frivillig, og eleverne kunne fravælge enkeltspørgsmål eller hele spørgeskemaet. Samtykke fra elever og forældre blev indhentet gennem en informeret frameldelsesprocedure, hvor begge parter modtog information om undersøgelsens formål og indhold. Data blev indsamlet anonymt og administreret i samarbejde med skoler og kommuner i overensstemmelse med gældende databeskyttelseslovgivning (GDPR). For at maksimere deltagelsen blev der som udgangspunkt afsat flere skoledage til besvarelsen, så også fraværende elever kunne deltage. Svarprocenterne varierer fra 76% til 87%, hvilket gør datamaterialet tilnærmelsesvis fuldpopulationsbaseret inden for de deltagende skoler og kommuner (Appendix A: https://osf.io/qsauc).

Da undersøgelsen er skolebaseret og gennemført i klasseregi, er unge i alvorlig mistrivsel, skolevægring eller anbringelse antageligvis underrepræsenteret i materialet. Fokus rettes derimod mod unge i almen trivsel, som tager del i i skolerelaterede fællesskaber, men som i en digitaliseret virkelighed formodes at være i risiko for at engagere sig i nyere former for kriminalitet online. Dette begrundes med teoretiske perspektiver fremhævet i indledningen, der forklarer hvordan nettets mulighedsstruktur, i samspil med unges online rutineaktiviteter, baner vejen for, at "almindelige" unge uden foregående kendskab til kriminalitetsmiljøer glider ind i cyberkriminalitet (Goldsmith & Wall 2022; Goldsmith & Brewer 2015).

Analyseudvalg

Det endelige analyseudvalg omfatter 6.756 elever i alderen 11-17 år med en gennemsnitsalder på 13,9 år og en ligelig kønsfordeling (50,1 % drenge og 49,9 % piger). Forskellen mellem det samlede antal besvarelser (7.875) og analyseudvalget skyldes tre forhold: (1) udelukkelse af elever med manglende svar på indikatorvariable for kriminalitet, (2) frasortering af elever uden for aldersspændet 11-17 år (ca. 1,3 % af stikprøven) samt (3) eksklusion af 102 elever, der havde angivet kønskategorierne non-binær eller andet.[4] Sidstenævnte er et analytisk valg begrundet i den lille gruppestørrelse, som kan medføre ustabile parameterestimater og heraf begrænset fortolkningsværdi. Analysen bygger på complete-case-estimering, dvs. at respondenter med manglende svar på kriminalitetsindikatorerne eller andre analysevariable er udeladt. Mængden af manglende data er lille og vurderes ikke at have væsentlig betydning for resultaterne.

Sammenlignet med lignende spørgeskemabaserede undersøgelser af unges online kriminelle og afvigende adfærd er stikprøven relativt stor (jf. Whitten et al. 2024, n=1.793; Bekkers et al. 2023, n=3.225). Tabel A viser deskriptive karakteristika for det endelige analyseudvalg.

4. Manglende eller 'ved ikke' svar på variable, der anvendes i de efterfølgende analyser af risiko- og beskyttende faktorer, er ikke blevet udelukket fra det primære LCA-analysesample. Dette er gjort for at bevare det størst mulige antal respondenter.

Tabel A – Fordeling af baggrundsvariable for analyseudvalg.

Karakteristika		Antal	Procent	Gennemsnit
Køn	Dreng	3.386	50,1	
	Pige	3.370	49,9	
Alder (år)				13,9 (0,9)
	11	4	0,1	
	12	195	2,9	
	13	2.298	34,0	
	14	2.118	31,4	
	15	1.928	28,5	
	16	208	3,1	
	17	5	0,1	
Klassetrin	7. årgang	2.541	37,6	
	8. årgang	2.045	30,3	
	9. årgang	2.170	32,1	
Kommune				
	Vallensbæk	302	4,5	
	Ishøj	206	3,1	
	Gentofte	2.333	34,5	
	Aabenraa	1.143	16,9	
	Assens	508	7,5	
	Hedensted	1.193	17,7	
	Kalundborg	1.071	15,9	
n		6.756	100,0	

Standard angivet i parentes.

Mål for kriminalitet

Studiet anvender fjorten selvrapporterede indikatorer for deltagelse i kriminalitet, der dækker både fysiske og digitale lovovertrædelser, herunder butikstyveri, hærværk, vold, hacking, DDoS-angreb, onlinesvindel og ulovlig billeddeling (se Appendix B: https://osf.io/qsauc). Indikatorerne er udviklet i samarbejde mellem SSP-aktører, kommunale praktikere og forskere med henblik på at måle unges tidlige skridt ind i norm- og lovbrud. De understøtter både kommunal forebyggelse og forskning og bygger på internationale måleinstrumenter (McCord et al., 2022; Holt & Bossler, 2016). Spørgsmålene er pilottestet af BørnUngeLiv og justeres løbende for at sikre forståelse og validitet blandt målgruppen.

Da definitioner af kriminel adfærd varierer på tværs af sociale og juridiske kontekster (McCord et al., 2022), fokuserer indikatorerne på strafbare handlinger med aktiv aktørinvolvering frem for passiv digital eksponering, fx deltagelse i grupper med ekstremt materiale eller ulovlig pornografi (McGuire, 2019). Herved adskiller studiet sig fra tidligere undersøgelser, der under én samlet kategori "afvigende adfærd" kombinerer passive og aktive former for online kriminalitet (McGuire, 2019; Whitten et al., 2024; Brewer et al., 2020, 2023).

Digitale former for kriminalitet måles med spørgsmål om kriminel adfærd, der helt eller delvist udføres via digitale teknologier (fx pc eller smartphone). Indikatorerne følger litteraturens skelnen mellem cyber-afhængig kriminalitet, hvor handlingen er fuldt afhængig af teknologi (fx hacking, malware eller DDoS), og cyber-aktiveret kriminalitet, hvor teknologien muliggør eller faciliterer handlingen (fx online svindel og identitetstyveri) (McGuire, 2019; Wall, 2004). Samlet dækker målene således både forseelser, der anvender digital teknologi, og forseelser rettet mod den (Gordon og Ford, 2006; Holt & Bossler, 2016). Traditionel kriminalitet måles som lovovertrædelser uden et digitalt element, og spørgsmålene dækker både mindre forseelser (fx at tage penge fra forældre uden tilladelse) og grovere lovbrud (fx vold eller røveri) (Jacobsen, 2013).

Alle spørgsmål indledes med: "Har du inden for de sidste 12 måneder alene eller sammen med andre med vilje gjort noget af følgende" og besvares med "nej", "ja, én gang" eller "ja, flere gange". Svarene omkodes til dikotome variabler (0 = nej, 1 = ja), hvilket – kombineret med den store stikprøve – muliggør analyse af deltagelsesmønstre på tværs af kriminalitetstyper frem for intensitet, i tråd med tidligere undersøgelser af ungdomskriminalitet i brede populationer (Whitten et al., 2024)

Mål for risiko- og beskyttende faktorer

Analysen inddrager risiko- og beskyttende faktorer, der tidligere er identificeret som relevante for unges kriminalitetsdeltagelse i digitale og ikke-digitale kontekster (fx Holt & Bossler, 2016; Whitten et al. 2024), samt baggrundsvariablerne vist i Tabel A.

Oplevet ensomhed måles ved spørgsmålet "Føler du dig ensom?" og er omkodet til en dikotom variabel (0 = nej, 1 = ja).

Brug af rusmidler omfatter tre indikatorer: (1) ugentlig cigaretrygning, (2) alkoholbrug inden for de seneste tre måneder og (3) hashbrug (nogensinde). Hver indikator er omkodet til en dikotom variabel, hvor 1 angiver brug og 0 ikke-brug.

Skærmaktiviteter måles gennem to spørgsmål om dagligt tidsforbrug på henholdsvis sociale medier og gaming. Begge er omkodet til dikotome variabler, hvor værdien 1 angiver mere end tre timer dagligt, og værdien 0 angiver tre timer eller derunder.

Fritidsaktiviteter måles ved to spørgsmål: (1) "Hvor tit arbejder du i et fritidsjob?" og (2) "Hvor tit går du til sport i en forening eller klub (fx fodbold, håndbold, svømning eller ridning)?" Begge er omkodet til dikotome variabler, hvor 1 angiver deltagelse m 1-3 gange om måneden eller flere, og 0 sjældent eller aldrig.

En samlet oversigt over fordelingen af disse variable for analyseudvalget fremgår af Appendix C: https://osf.io/qsauc.

Analysestrategi

Analysen følger en todelt strategi: først identificeres mønstre i unges kriminalitetsadfærd, og derefter undersøges sammenhænge mellem disse mønstre og udvalgte risiko- og beskyttende faktorer.

I første del anvendes latent klasseanalyse (LCA) til at identificere mønstre i kriminalitetsadfærd på baggrund af de fjorten indikatorer. Metoden grupperer respondenter i et mindre antal (latente) klasser ud fra, hvordan de typisk svarer på indikatorerne, og klasserne kan forstås som underliggende profiler, der ikke kan observeres direkte (Collins & Lanza, 2010). Analysen bygger på antagelsen om betinget uafhængighed mellem indikatorerne og stiller ikke krav om en bestemt statistisk fordeling af de kategoriske variable. Modellen estimerer dels, hvor stor en andel af populationen der tilhører hver klasse, dels sandsynligheden for at svare "ja" til de enkelte indikatorer givet klassemedlemskab (Karlson, 2017). Antallet af klasser fastlægges ud fra en samlet vurdering af model-fit (herunder BIC), klassestørrelser og fortolkningsmæssig relevans, i tråd med gængs praksis (Collins & Lanza, 2010; Weller et al., 2020; Karlson, 2017). De kriterier og metodiske overvejelser, der ligger til grund for modelsøgningen, præsenteres indledningsvist. Analysen er udført i R med pakken *poLCA* (RStudio).

I anden del af analysen undersøges, hvordan tilhørsforhold til de identificerede latente klasser hænger sammen med udvalgte risiko- og beskyttende faktorer, herunder ensomhed, rusmiddelbrug, skærmtid, fritidsjob og foreningsdeltagelse. Det forudsagte klassemedlemskab fra den latente klasseanalyse anvendes som uafhængig variabel i logistiske regressionsmodeller, der estimerer oddsene for at have en given risiko- eller beskyttende faktor betinget af klassemedlemskab. Resultaterne rapporteres som odds-ratioer, som viser, hvordan sandsynligheden for eksempelvis rusmiddelbrug varierer i forhold til referenceklassen. Alle modeller kontrolleres for køn, alder og kommune. Logistisk regression giver indsigt i korrelationsstyrken mellem de binært kodede faktorer og klassemedlemskab, men tillader ikke fastlæggelse af kausalitet. På denne måde afdækker analysen, hvordan demografiske og adfærdsmæssige faktorer fordeler sig på tværs af identificerede kriminalitetsmønstre og bidrager til forståelsen af unges deltagelse i kriminalitet i både digitale og ikke-digitale kontekster (Bonikowski & DiMaggio, 2016; Welsh & Farrington, 2007).

Resultater

Resultat af LCA modelsøgning

Tabel B viser resultaterne fra modelsøgningen op til en 8-klasseløsning samt relevante statistiske kriterier til at bestemme antallet af underliggende klasser.

Tabel B – Model fit kriterier.

Antal klasser	BIC	Entropi	ALCPP	Mindste klasse (%)	Mindste klasse (n)
Model 1	36121,86	0	1	100,00	6756
Model 2	32135,89	0,12	0,96	11,26	761
Model 3	31687,13	0,20	0,93	2,03	137
Model 4	**31516,87**	**0,24**	**0,92**	**1,52**	**103**
Model 5	31469,56	0,33	0,87	0,41	28
Model 6	31549,80	0,41	0,86	0,38	26
Model 7	31643,41	0,47	0,85	0,37	25
Model 8	31736,12	0,46	0,85	0,37	25

Mindste klasse refererer til værdier for forudsagt kassemedlemskab.
Se Appendix D: https://osf.io/qsauc for AIC, likelihood ratio G2 og df værdier.

På baggrund af en samlet vurdering af de statistiske fit-kriterier og fortolkningsmæssig relevans vælges en 4-klasseløsning[5]. Selvom BIC peger på, at en 5-klasseløsning giver det bedste fit, er den mindste klasse meget lille (28 observationer, hvilket er under anbefalet minimumsstørrelse på 50), og forskellene mellem fire og fem klasser vurderes at tilføje begrænset fortolkningsværdi (se Appendix F: https://osf.io/qsauc).

Valget af en fireklasseløsning understøttes yderligere af en høj gennemsnitlig klassificeringssandsynlighed (ALCPP > 0,80) for, at de unge klassificeres korrekt i deres mest sandsynlige klasse. Den lavere entropi-værdi afspejler, at modellen finder én stor klasse, hvor størstedelen af respondenterne befinder sig, og flere mindre klasser, der afviger fra den store klasses responsmønster. Som vores analyse senere viser, finder vi én stor klasse af unge, som er karakteriseret ved ikke at deltage i kriminalitet mens de mindre klasser repræsenterer unge med forskellige kombinationer af deltagelse. Det er med andre ord mindre afvigelser fra den store klasse, der driver korrelationerne i data, hvilket reflekteres i entropi-værdien.

Valget af en 4-klasseløsning afspejler samtidig, at disse fire klasser kan genkendes i den eksisterende forskningslitteratur som variationer af, eller adfærdstyper på, deltagelse i offline, online og hybrid kriminalitet (McCord et al. 2022).

Fire typer af kriminalitetsdeltagelse blandt unge

Tabel C viser de estimerede betingede svarsandsynligheder for hver kriminalitetsindikator inden for de fire klasser. Klassenavnene er valgt ud fra de kriminalitetstyper, som medlemmerne med størst sandsynlighed har deltaget i, og disse indikatorer er markeret med fed. En indikator betragtes som karakteristisk for en klasse, når sandsynligheden for "ja" er tydeligt højere i denne klasse end i de øvrige klasser og/eller samtidig skiller sig

5. Flere modelsøgninger blev gennemført med alternative og sammenslåede indikatorer, herunder spørgsmål vedrørende graffiti og hærværk, uden at dette ændrede de indholdsmæssige resultater.

ud i forhold til klassens øvrige indikatorer. Denne vurdering bygger på en samlet fortolkning af de estimerede svarsandsynligheder på tværs af klasser, i overensstemmelse med gængs praksis for latent klasseanalyse, frem for et fast statistisk cut-off (Collins & Lanza, 2010; Bonikowski & DiMaggio, 2016). Kolonnen længst til højre angiver andelen af hele analyseudvalget til sammenligning. Da stikprøven ikke er repræsentativ for danske unge, skal tallene forstås som analytiske kategorier, der beskriver sandsynlige svarmønstre, og ikke som prævalensestimater.

Tabel C – Endelig klassseløsning med 4 typer af deltagelse i kriminalitet.

Klasse	Lovlydige	Små-kriminelle	Digitalt destruktive	Risikovillige afvigere	Samlet analyse-udvalg
% (n)	81,61%	14,86%	2,01%	1,52%	100%
	(5.513)	(1004)	(136)	(103)	(6.756)
Offline kriminalitet					
Har stjålet fra forældre (fx alkohol/penge)	**13%**	**68%**	**38%**	**81%**	25%
Har stjålet fra butik (fx slik/tøj/makeup)	2%	**38%**	16%	**86%**	10%
Har begået hærværk (med vilje ødelagt ting personen ikke ejer fx postkasse/ vindue)	3%	**38%**	**33%**	**87%**	11%
Har begået/forsøgt begået indbrud (fx i hus/lejlighed/værelse)	0.1%	2%	1%	**43%**	1%
Har begået/forsøgt begået røveri (med trusler/tvang tage noget fra andre)	0.2%	4%	6%	**57%**	2%
Har begået hæleri (modtaget/videresolgt stjålne varer)	1%	9%	7%	**63%**	3%
Har begået vold (slået nogen for at gøre dem ondt)	2%	2%	17%	**69%**	7%
Online kriminalitet					
Har begået onlinebedrageri (snydt andre ved køb/salg af varer på nettet)	0.4%	6%	18%	**51%**	3%
Har begået betaling/kreditkortsvindel	0.1%	4%	13%	**36%**	2%
Har begået malware/computervirusangreb	0.2%	1%	**46%**	22%	2%
Har logget ind på andens profil uden tilladelse	3%	2%	**63%**	**64%**	8%
Har forsøgt at få lukket hjemmeside/ e-mailkonto (DdoS-angreb)	0.4%	2%	**51%**	31%	2%
Har begået hacking (computer)	0.3%	0.1%	**40%**	27%	2%
Har delt intime/seksuelle billeder af andre uden samtykke	1%	7%	4%	**24%**	2%

Af de adspurgte unge tilhører størstedelen (81,6 %, n = 5.513) gruppen *lovlydige*, kendetegnet ved gennemgående lave sandsynligheder for deltagelse i både online og offline kriminalitet. Den mindste gruppe, *risikovillige afvigere* (n = 103, 1,5 %), udviser derimod høje sandsynligheder for deltagelse i næsten alle former for lovovertrædelser. Mellem disse yderpunkter findes to mellemstore grupper: *småkriminelle* (n = 1.004, 14,7 %), der primært begår offline og mindre alvorlige former for kriminalitet som butikstyveri og hærværk, og *digitalt destruktive* (n = 136, 2,0 %), som deltager i mere specialiserede online forseelser som hacking og DDoS-angreb.

Ikke-kriminel adfærd dominerer

Den største klasse, lovlydige, repræsenterer 81,6 % af de adspurgte unge og er kendetegnet ved en gennemgående ikke-kriminel adfærd. Dette afspejles i lave sandsynligheder for deltagelse i både online og offline kriminalitet. En mindre andel på 13 % har angivet at have stjålet fra deres forældre – en andel, der ligger under niveauet for det samlede analyseudvalg (25 %). Fundet understøtter Balvigs (2017) resultater om en stabil majoritet af unge med ikke-kriminel adfærd og – med forbehold for at studierne bygger på forskellige datakilder – at inddragelsen af nyere former for online kriminalitet ikke har øget kriminalitetstilbøjeligheden i denne gruppe. Den næststørste klasse, Småkriminelle, udgør 14,7 % af de adspurgte unge og er karakteriseret ved forhøjede sandsynligheder for mindre alvorlige former for offline kriminalitet som tyveri fra forældre (68 %), butikstyveri (38 %) og hærværk (38 %). Klassen kan dermed betragtes som en mellemgruppe mellem de lovlydige og de mere risikovillige unge. Mønstret minder om Balvigs (2017) typologi "Flertallet" – unge, der typisk har overtrådt loven en eller få gange, men uden at begå alvorlige forbrydelser. Selvom Balvig har rejst spørgsmålet om, hvorvidt denne gruppe i dag er rykket online, peger resultaterne her på, at den fortsat primært deltager i traditionelle former for småkriminalitet. Samlet set indikerer disse fund, at deltagelse i online kriminalitet ikke synes udbredt blandt de største ungdomsgrupper i det undersøgte datamateriale.

Hybrid-digital kriminalitet i de to mindste ungdomsgrupper

Digitalt destruktive skiller sig markant ud ved deres høje sandsynligheder for at have begået cyber-afhængig former for kriminalitet, rettet mod computere, data eller digital infrastruktur. Gruppen har de højeste sandsynligheder for handlinger som uautoriseret adgang til profiler (63 %), udsendelse af virus (51 %), DDoS- eller malware-angreb (46 %) og hacking (40 %). De adskiller sig således ved et specialiseret mønster, hvor systemorienteret og teknologibaseret adfærd er karakteristisk. Samtidig viser analysen, at gruppen har en vis tilknytning til traditionel offline kriminalitet i form af hærværk (33 %), men udviser ellers ingen deltagelse i personrelaterede lovovertrædelser som vold eller svindel. Dette peger på en interessant sammenhæng mellem destruktive handlinger i digitale og fysiske rum – med fokus på skade eller manipulation af ting og systemer snarere end skade på personer.

Risikovillige afvigerede er karakteriseret ved de højeste svarsandsynligheder for både online- og traditionel offline kriminalitet. Online viser gruppen høje sandsynligheder for økonomisk og personrelateret kriminalitet såsom onlinesvindel (51 %), kreditkortsvindel (36 %), uautoriseret adgang til profiler (64 %) og deling af intime billeder uden samtykke (24 %). Offline er de tilsvarende mest tilbøjelige til at have begået butikstyveri (86 %), hærværk (87 %), røveri (57 %) og vold (69 %). Sammenlignet med digitalt destruktive, der primært rapporterer ikke-personrelateret kriminalitet som hacking eller malwareangreb, er risikovillige afvigere langt mere tilbøjelige til at deltage i kriminalitet, der involverer ofre eller fysiske konfrontationer. Samtidig repræsenterer de i særlig grad en hybrid-digital form for kriminel adfærd, hvor online og offline kriminalitet overlapper. Gruppens adfærdsmønster belyser derfor især, hvordan visse typer af online kriminalitet ser ud til at blive intensiveret blandt unge, der også begår offline kriminalitet. Hvor digitalt destruktive muligvis repræsenterer en nyere og mere digitalt forankret og specialiseret type, fremstår risikovillige afvigere snarere som en udvidelse af eksisterende kriminelle adfærdstendenser.

Kriminalitetsdeltagelse, risiko- og beskyttende faktorer

Som det fremgår af Appendix G: https://osf.io/qsauc, er der signifikante forskelle i kønsfordelingen i de fire klasser (χ^2, $p < 0{,}05$). Gruppen lovlydige har en større andel piger (85,2 %) end drenge, mens de tre klasser forbundet med kriminalitet har en markant lavere andel piger end drenge. Forskellen er mest tydelig blandt digitalt destruktive (0,9 % piger) og risikovillige afvigere (0,8 % piger). Resultaterne peger dermed på, at drenge er signifikant overrepræsenterede i de klasser, der er forbundet med kriminel adfærd. Der identificeres ikke signifikante forskelle i fordelingen af alder eller klassetrin for klasserne.

Tabel D – Model oversigt logistiske regressioner

	Afhængige variable							
	Ensomhed	Alkohol (ugentligt)	Cigaretter (ugentligt)	Hash (prøvet)	Sociale Medier >3 timer dagligt	Gaming >3 timer dagligt	Fritidsjob	Forening sport
Risikovillige afvigere	0,94***	2,48***	3,19***	3,87***	1,25***	0,47*	0,23	-0,32
Odds Ratio	2,56	11,99	24,36	47,87	3,48	1,60	1,26	0,72
95% CI	(1,70; 3,85)	(7,55; 18,95)	(13,80; 42,03)	(29,68; 77,41)	(2,30; 5,27)	(1,04; 2,43)	(0,83; 1,89)	(0,48; 1,10)
Digitalt destruktive	0,35	0,83**	1,17*	1,28***	0,57**	0,58**	0,40*	-0,62***
Odds Ratio	1,41	2,29	3,23	3,61	1,77	1,79	1,50	0,54
95% CI	(0,98; 2,02)	(1,31; 3,81)	(1,10; 7,55)	0.1%	4%	13%	36%	2%
	(1,70; 6,92)	(1,20; 2,57)	(1,24; 2,57)	(1,05; 2,14)	(0,38; 0,77)	46%	22%	2%
Små-kriminelle	0,39***	1,10***	1,73***	2,17***	0,91***	0,26**	0,02	-0,31***
Odds Ratio	1,48	3,00	5,62	8,72	2,47	1,29	1,02	0,73
95% CI	(1,29; 1,71)	(2,44; 3,69)	(3,95; 7,99)	(6,69; 11,41)	(2,13; 2,87)	(1,10; 1,51)	(0,88; 1,17)	(0,63; 0,84)
n	6.710	6.740	6.707	6.693	6.590	6.605	6.717	6.732

*p**p***p<0,001 for log odds koefficienten.
Referencekategorien for de uafhængige variable er klassen Lovlydige.
Der er kontrolleret for køn, alder og kommune.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Ungeprofilundersøgelsen 2022-23.

For alle regressioner gælder, at referencekategorien er den ikke-kriminelle klasse (lovlydige), og log-odds koefficienten er, som beskrevet, omregnet til odds-ratio, der indikerer den relative styrke af korrelationerne for hvor klasse.

Analysen viser (se tabel D), at de tre kriminalitetsrelaterede klasser har signifikant højere odds for omfattende tidsforbrug på sociale medier og gaming sammenlignet med de lovlydige. Dette fund understøtter relevansen af at fokusere på de unges online adfærd og fællesskaber i forståelsen af deres deltagelse kriminalitet, både online og offline. Tidligere studier har vist en sammenhæng mellem online tidsforbrug og cyber-afhængig kriminalitet, især gaming, hacking og DDoS-angreb. Vores analyse indikerer imidlertid, at dette også gælder for andre former for digital kriminalitet, såsom uautoriseret billeddeling og svindel med andres betalingsoplysninger, selvom disse aktiviteter

generelt kræver færre teknologiske færdigheder (Yoo, 2022; Rokven et al., 2018; Yar, 2005a; Loggen et al., 2024). Det bør understreges, at højt tidsforbrug på sociale medier og gaming fungerer som en bred indikator for forskellige former for adfærd. Fortolkninger af sammenhængen mellem kriminalitet og online aktiviteter bør derfor ske med forsigtighed, da konteksten og karakteren af aktiviteterne har afgørende betydning, såvel som forhold som tidligere viktimisering og frygt for kriminalitet (Henson et al. 2013). Analysen antyder desuden, at skærmtid bør betragtes i sammenhæng med andre risikofaktorer i relation til kriminalitetsdeltagelse.

Risikovillige afvigere har markant højere odds for både ensomhed og hyppigt rusmiddelbrug sammenlignet med de lovlydige, hvilket understøtter betydningen af traditionelle risikofaktorer, også når online kriminalitet indgår i adfærden (Guo & Wang 2024). Digitalt destruktive adskiller sig ved, at der ikke findes en signifikant sammenhæng med ensomhed, hvilket indikerer en lidt anderledes risikoprofil. Dette kan betragtes i lyset af forskning, der viser, at motivationen for hacking og systemangreb ofte relaterer til teknologisk udfordring og færdighedsudvikling i onlinefællesskaber (Loggen et al., 2024). Gruppen har dog også signifikant højere odds for rusmiddelbrug sammenlignet med de lovlydige.

Der tegner sig videre et mønster i relation til fritidsjob og foreningsliv som beskyttende faktorer. Gruppen digitalt destruktive har signifikant højere odds for at have et fritidsjob (1,5 gange højere end de lovlydige), hvilket tilføjer en særlig dimension til deres profil. Samtidig har både småkriminelle og digitalt destruktive lavere sandsynlighed for at deltage i sportsrelateret foreningsliv, mens dette ikke gør sig gældende for de Risikovillige afvigere.

Diskussion

Som vist, finder vi at unge i vores sample kan deles op i fire distinkte grupper på baggrund af kriminalitetsadfærd. Den største gruppe af unge (81,6%) begår ikke kriminalitet. Herefter følger den småkriminelle gruppe (14,7 %), som primært har deltaget i tyveri og hærværk. Den næstmindste gruppe på kun 2% er de digitalt destruktive. Denne gruppes adfærd er interessant, idet den både omfatter cyber-afhængig kriminalitet som hacking og DDoS-angreb og i nogen grad traditionelt hærværk. Den mindste gruppe på 1,5% af de unge er de risikovillige afvigere, som har en bred kriminalitetsadfærd både on- og offline fra personfarlig kriminalitet til berigelseskriminalitet.

Sammenlignet indikerer de to mest afvigende grupper blandt unge forskellige former for digital kriminalitet: én teknologisk specialiseret type, der retter sig mod ikke-personrelaterede skadehandlinger, og én bredere type, hvor digitale aktiviteter udvider mønstre for traditionel kriminalitet. Mens digitalt destruktive kan ses som en ny, teknologisk orienteret form for afvigelse, repræsenterer den anden måske snarere en udvidelse af eksisterende

kriminalitetstendenser til digitale arenaer. Disse fund udfordrer derfor først og fremmest forestillingen om, at digitaliseringen har skabt én distinkt "cyberkriminel" ungdomskultur.

Hvor tidligere studier primært har behandlet online kriminalitet som et særskilt fænomen fra offline kriminalitet og fokuseret på afgrænsede handlingstyper, anlægger dette studie et mere helhedsorienteret hybrid-digitalt perspektiv. Vi undersøger hvordan unges deltagelse i online og offline kriminalitet kan kombineres og segmenteres ud fra mønstre i selvrapporteret adfærd. Det giver et billede af, hvilke ungegrupper, der engagerer sig i hvilke kriminalitetstyper, og om online kriminalitet tiltrækker andre typer unge end dem, der begår offline kriminalitet. Studiet udgør det første danske bidrag til systematisk at begrebsliggøre digitale forskydninger i ungdomskriminalitet. Studiet frembringer således et yderligere perspektiv til litteraturen ved at operationalisere Balvigs (2017) opfordring til at gentænke, hvilke ungdomsgrupper vi betragter som kriminelle, og som udsatte, i et digitaliseret samfund. Helt overordnet peger studiet på, at online kriminalitet ikke er adskilt fra offline kriminalitet, men optræder i samspil sammen med traditionel kriminalitet- og risikoadfærd for de to mest kriminalitetstilbøjelige ungegrupper: De digitalt destruktive og de risikovillige afvigere. Desuden udfordrer de to typologier, der repræsenterer størstedelen af de adspurgte (lovlydige og småkriminelle), den teoretiske forventning om, at en uforholdsmæssig stor andel af "helt almindelige unge" er i risiko for at glide ind i online kriminalitet som konsekvens af et ungdomsliv på nettet (Goldsmith & Wall 2022). Selvom data ikke giver indblik i konteksten for de unges online aktiviteter og relationer, indikerer de logistiske regressionsanalyser, at deltagelse i online kriminalitet ikke ensidigt er drevet af nettets teknologier (dvs. de specifikke platformes affordances), men påvirkes af andre individuelle og sociale faktorer såsom rusmiddelbrug og ensomhed (Yoo et al. 2022; Rokven et al. 2018; Cioban et al. 2021; McCord 2022). Karakteristikken af de to største klasser peger på behovet for fortsat at undersøge teknologiens forførende potentiale i relation til unges deltagelse i cyberkriminalitet – men med samtidig fokus på de unges særlige kendetegn og de kontekstuelle betingelser, både online og offline, som former deres handlinger (McGuire 2019; Bakken & Harder 2024). Med andre ord risikerer et ensidigt fokus på nettets algoritmiske og forførende mekanismer at overse de komplekse samspil mellem teknologiske, sociale og individuelle faktorer, der påvirker unges handlinger i mødet med algoritmisk provokeret indhold og muligheder for kriminalitet, jf. affordance-begrebet.

Vi finder, at de digitalt destruktives deltagelse i hacking og andre former for systemangreb har større overlap med hærværk end med andre typer af online kriminalitet, såsom ulovlig deling af intime billeder eller kreditkortsvindel. Tidligere studier understreger kompleksiteten i denne adfærd og viser, at unge, der tidligt engagerer sig i hacking, ofte har en stærk interesse

for teknologi, bruger meget tid på gaming, deltager i afvigende online og offline fællesskaber, hvor kriminalitet indlæres, og samtidig har lav selvkontrol (Loggen et al. 2024; Dearden & Parti 2021). Med afsæt i eksisterende studier af motiver for hacking, DDoS-angreb og anden cyber-afhængig kriminalitet kan de digitalt destruktives adfærd tolkes som mere legende end motiveret af personlig vinding. Nysgerrighed, underholdning og dygtiggørelse fremstår som centrale drivkræfter (Loggen et al. 2024; Goldsmith & Wall 2022). Dette fund står i modsætning til de risikovillige afvigere, der i højere grad deltager i personrelateret- og berigelseskriminalitet både online og offline. Denne gruppe viser en villighed til at udføre kriminelle handlinger med en mere direkte relation til et offer. Fx igennem vold og deling af intime billeder uden samtykke og gennem den villighed gruppen mobiliserer til at berige sig selv gennem handlinger som røveri og kreditkortsvindel.

Identifikation af de to grupper og deres profil udfordrer antagelsen i digital drift teori om at nettets teknologier leder fra involvering i én type online kriminalitet til involvering i andre typer (Goldsmith & Brewer 2015; Goldsmith & Wall 2022). I stedet peger identifikationen af gruppen digitalt destruktive på, at tilstedeværelsen af et klart offer, kan fungere som en barriere for unges glidning (gradvise involvering) i kriminalitet på nettet. For at forstå adfærdsmønstre forbundet med hacking er det derfor ikke tilstrækkeligt at betragte digitale rum som en glidebane fra én form for online kriminalitet til en anden. Snarere rejser forbindelsen mellem hacking og hærværk et spørgsmål om, hvordan unges glidning ind i forskellige typer af kriminalitet overskrider den traditionelle skelnen mellem online og det offline. Dette gælder også for typer af kriminalitet, der antages udelukkende at være cyber-afhængige, som hacking (Wall 2005).

Videre udfordrer gruppen de risikovillige afvigere og deres adfærd med både berigelse gennem online og offline midler en klar adskillelse mellem disse offline og online skelnet. Gruppen, der har en langt højere belastning på forskellige risikofaktorer som ensomhed eller rusmiddelbrug end hos de resterende grupper. Som beskrevet i den klassiske strain teori (Merton 1968) kan sociale of materielle begrænsninger inspirere nogle grupper til at omgå sociale og lovlige normer for at opnå penge og status. Vi spekulerer i om strukturelle begrænsninger og motivationer risikovillige afvigere oplever er med til at gøre det muligt for dem, at overskride sociale barrierer ind i personrelateret og berigelseskriminalitet. Og det er her tydeligt at der ikke skelnes mellem om det er online så vel som offline. Med andre ord er det interessante ikke i hvilken grad kriminaliteten er digital, men at denne gruppes mål kan nås med mange forskellige midler. Kriminalitet blandt unge bør derfor ikke forstås adskilt som enten digital eller fysisk adfærd.

Vi opfordrer derfor at fremtidige studier tager afsæt i nyere begreber om hybride former for kriminalitet, hvor online og offline handlinger og mekanismer overlapper og interagerer (Bakken og Harder 2024; Dupont og Holt 2022; Korshøj og Søgaard 2024; McGuire 2019; Aagesen og Demant 2025;

Aagesen et al. 2025). Studiets fund peger videre på, at der er brug for forskning i hvordan de identificerede grupper er repræsenteret i forhold til social klasse og udsathed. Den eksisterende internationale forskning har etableret socioøkonomiske forskelle som et af de afgørende forhold for at forklare ungdomskriminalitet. Fx igennem akkumuleret ulempe (Samson og Laub 1997) eller medieret igennem dårligere uddannelse (Ring og Svensson 2007). Dog udfordrer noget af den seneste forskning om cyber-gerningspersoner nogle af disse relationer ved, at hverken arbejde eller uddannelse er forbundet med øget deltagelse i cyberkriminalitet (Kranenberg, Ruiter, Gelder og Bernasco 2018). Her kunne det være centralt at opstille en hypotese for videre dansk forskning om, at de digitalt destruktive og de risikovillige afvigere er forskellige baseret på socioøkonomiske forskelle og oplevet udsathed.

Studiet finder en sammenhæng mellem et højt tidsforbrug på sociale medier og gaming og øget sandsynlighed for kriminalitetsdeltagelse i alle tre kriminelle klasser sammenlignet med de lovlydige. Dette fund taler ind i den samfundsmæssige bekymring for skærmbrug og unges trivsel. Det er dog vigtigt at pointere, at dette fund alene peger på en relation. Baseret på vores diskussion af forskellen mellem de digitalt destruktive og de risikovillige afvigere, kunne en kvalificeret hypotese om denne relation tage udgangspunkt i to forskellige forklaringer; den ene, at risikovillige afvigere glider ind i kriminalitet igennem den måde sociale medier muliggør kriminalitet. På den anden side at risikovillige afvigeres relation mellem medie forbrug og kriminalitet skal forklares ved at fraværet af offline fællesskaber fx organiseret sports deltagelse erstattes med socialt medie brug. Således at der her måske i højere grad er en bagvedliggende uligheds og/eller psykologisk forklaring som er relevant.

Resultaterne peger på et behov for målrettede forebyggelsesstrategier, der både adresserer online kriminalitet specifikt og integrerer et digitalt fokus i eksisterende indsatser. Hverken den selvstændige eller den kombinerede indsats er veludviklet i det danske forebyggelseslandskab. Der er stort fokus på primær forebyggelse i forhold til digital adfærd og unges mentale helbred. Men vi har endnu meget få (hvis nogen) sekundære forebyggelsesredskaber der relaterer sig til digital risikoadfærd for kriminalitet. Selvom analysen ikke understøtter antagelsen om, at nettet *i sig selv* forfører den brede ungdom ud i kriminalitet, tyder fundene på, at digitale teknologier kan fungere som en forstærkende faktor for udsatte unge – særligt dem med risikoadfærd eller eksisterende deltagelse i traditionel kriminalitet. Dette understreger vigtigheden af differentierede forebyggelsestilgange baseret på unges samlede risikoprofil på tværs af online og offline faktorer.

Studiets begrænsninger og fremtidige undersøgelser

Et vilkår for undersøgelsen er, at data er indsamlet via skoler i 7 danske kommuner, som har indvilliget i at deltage i et forskningsprojekt om ungdomskriminalitet. Som sådan kan de fire typer af deltagelse i kriminalitet overføres til denne specifikke population. Resultaterne repræsenterer derfor en forholdsvis homogen gruppe i forhold til den variation, der forventes i et repræsentativt udsnit af danske unge. Som nævnt er udsatte unge, der ikke regelmæssigt går i skole og som måske allerede er i en kriminel eller afvigende løbebane, ikke repræsenteret. Dette forhold følger en bredere tendens, idet spørgeskemabaserede studier af unges kriminelle adfærd på nettet ofte er begrænset til mindre stikprøver af college- eller high school-elever[6] fra udvalgte institutioner (Holt & Bossler 2016; Buil-Gil et al. 2023). Derfor mangler der vigtige sammenligningsdata, som kan understøtte den statistiske og analytiske generaliserbarhed af resultaterne (ibid.). Vi vil dog fremhæve, at studiets store stikprøve muliggør opdagelsen af mindre forskelle mellem grupperne, og data er derfor yderst velegnet til netop at udforske deltagelse på tværs af forskellige typer af kriminalitet og blandt en relativt ung aldersgruppe. blandt en relativt ung aldersgruppe, der ofte er præget af lave svarprocenter. Dette ændrer dog ikke ved betydningen af stikprøven for analyseresultaterne. På baggrund af resultaterne opstår der derfor et væsentligt spørgsmål om, hvordan digitale teknologier forstærker eksisterende sociale udsatheder, snarere end om det driver unge generelt mod kriminalitet. Dette udgør et oplagt fokus for fremtidige studier.

Derfor har vi løbende understreget, at studiet er designet til at beskrive begyndende eller engangsdeltagelse i småkriminalitet fra et hybrid-digitalt perspektiv blandt unge, som ellers ikke anses for at være i risikogruppen. Så vidt muligt har vi formuleret resultaterne som 'deltagelse i kriminalitet' fremfor at kategorisere de adspurgte som 'kriminelle'. En fremtidig forskning kunne med fordel anvende samme analysestrategi- og design på et mere varieret eller repræsentativt udsnit og med flere målenheder f.eks. trivsel derhjemme, boligforhold, fagligt niveau, etnicitet eller niveau af selvkontrol – faktorer som flere studier har fundet relevante for unges deltagelse i online og offline kriminalitet (Cioban et al. 2021; Loggen et al. 2024; McCord et al. 2022).

Studiets formål har ikke været at afdække prævalensen af ungdomskriminalitet, men underrapportering på grund af social desirability bias er dog stadig relevant. De måder, hvorpå man i undersøgelser forsøger at imødekomme dette, er i særlig grad opfyldt af rammerne for Ungeprofilundersøgelsen. Spørgsmålets ordlyd er desuden formuleret som, hvorvidt man "alene eller sammen med andre" har deltaget i følgende [kriminalitetsformer]. Dette tager både højde for, at unge ofte begår kriminalitet i grupper, og mindsker presset på respondenten for at tage det fulde ansvar for deltagelsen.

6. Svarende til danske gymnasieelever eller elever på de videregående uddannelser.

Trods de skitserede forbehold argumenterer vi for, at data udgør en ideel population til at besvare problemstillingen om, hvordan unge kan grupperes på baggrund af deltagelse i online og offline former for kriminalitet. Litteraturen har længe understreget, at de yngre aldersgrupper generelt er understuderet, forbliver usynlige i officielle registre og formodes at være i risiko for senere deltagelse i uforholdsmæssig meget kriminalitet på nettet (Holt & Bossler 2016).

Konklusion

Studiet viser, at danske unges kriminalitetsadfærd kan grupperes i fire typologier: Lovlydige, småkriminelle, digitalt destruktive og risikovillige afvigere. Hovedparten af de adspurgte unge tilhører de to første grupper, hvilket udfordrer forestillingen om, at en bred ungdomsgeneration trækkes ind i kriminalitet gennem digitale teknologier. Samtidig viser de to mindste grupper, de digitalt destruktive og risikovillige afvigere, at unges kriminalitet antager en hybrid-digital karakter, som overskrider klassiske skel mellem cyber-afhængig, cyber-aktivteret og offline kriminalitet.

Samlet bidrager studiet til en forståelse af ungdomskriminalitet som et fænomen, der udfolder sig i hybrid-digitale virkeligheder. Studiet understreger, at teknologiske, sociale og individuelle faktorer tilsammen former unges kriminalitetsmønstre, og at kriminalpræventive indsatser derfor bør integrere et digitalt perspektiv uden at overse klassiske risikofaktorer og udsathed.

Kontaktoplysninger
Frederikke Felding: faf@dkr.dk
Kristoffer Aagesen: kmba@soc.ku.dk
Jakob Demant: jd@soc.ku.dk

Referencer

Aagesen, K., Moretti, A. and Demant, J. (2025) 'Social media nicotine markets: Criminogenic affordances and market displacements', *International Journal of Drug Policy*, 145, 104943. https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2025.104943

Aagesen, K. and Demant, J. (2025) 'From gray to black markets: An experimental study on algorithmically driven digital drift opportunities on social media', *Deviant Behavior*. (in press).

Andersen, L.H., Anker, A.S.T. and Andersen, S.H. (2016) 'A formal decomposition of declining youth crime in Denmark', *Demographic Research*, 35, pp. 1303-1316. https://doi.org/10.4054/DemRes.2016.35.43

Bakken, S.A. and Harder, S.K. (2024) 'Introduction to special issue: Bridging the online-offline divide in criminology', *International Criminal Justice Review*, 34(3), pp. 177-182. https://doi.org/10.1177/10575677241248378

Ball, J., Grucza, R., Livingston, M., Ter Bogt, T., Currie, C. and de Looze, M. (2023) 'The great decline in adolescent risk behaviours: Unitary trend, separate trends, or cascade?', *Social Science & Medicine*, 317, 115616. https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2023.115616

Balvig, F. (2011) *Lovlydig ungdom*. Copenhagen: Det Kriminalpræventive Råd.

Balvig, F. (2017) *Fra barndommens gade til et liv i cyberspace: Om børne- og ungdomskriminaliteten – der forsvandt?* Copenhagen: Det Kriminalpræventive Råd.

Bekkers, L., Van Houten, Y., Spithoven, R. and Leukfeldt, E.R. (2023) 'Money mules and cybercrime involvement mechanisms: Exploring the experiences and perceptions of young people in the Netherlands', *Deviant Behavior*, 44(9), pp. 1368-1385. https://doi.org/10.1080/01639625.2022.2161093

Bonikowski, B. and DiMaggio, P. (2016) 'Varieties of American popular nationalism', *American Sociological Review*, 81(5), pp. 949-980. https://doi.org/10.1177/0003122416663683

Brewer, R., Cale, J., Goldsmith, A. and Holt, T.J. (2018) 'Young people, the internet, and emerging pathways into criminality', *International Journal of Cyber Criminology*, 12(1), pp. 115-132.

Brewer, R., Whitten, T., Sayer, M. and Langos, C. (2020) 'Identifying risk factors associated with adolescent cyber-deviance in Australia', *Journal of Child and Family Studies*, 29(10), pp. 1-23. https://doi.org/10.1007/s10826-020-01763-1

BørnUngeLiv.dk (n.d.) *Undersøgelser*. Available at: https://www.boernungeliv.dk/Public/Unge/Undersoegelser.aspx (Accessed: 26 August 2025).

Chen, J.K., Chang, C.W., Wang, Z., Wang, L.C. and Wei, H.S. (2021) 'Cyber deviance among adolescents in Taiwan', *Children and Youth Services Review*, 126, 106042. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106042

Cioban, S., Lazăr, A.R., Bacter, C. and Hatos, A. (2021) 'Adolescent deviance and cyber-deviance: A systematic literature review', *Frontiers in Psychology*, 12, 748006. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.748006

Collins, L.M. and Lanza, S.T. (2010) *Latent class and latent transition analysis*. Hoboken, NJ: Wiley.

Davidson, J., Aiken, M., Phillips, K. and Farr, R. (2022) *European youth cybercrime, online harm and online risk taking: 2022 research report*. London: University of East London.

Davis, J.L. and Chouinard, J.B. (2016) 'Theorizing affordances: From request to refuse', *Bulletin of Science, Technology & Society*, 36(4), pp. 241-248. https://doi.org/10.1177/0270467617714944

Demant, J., Bakken, S.A., Oksanen, A. and Gunnlaugsson, H. (2019) 'Drug dealing on Facebook, Snapchat and Instagram: A qualitative analysis of novel drug markets in the Nordic countries', *Drug and Alcohol Review*, 38(4), pp. 377-385. https://doi.org/10.1111/dar.12932

Demant, J., Jørgensen, K.E. and Harder, S.K. (2018) *Unges kriminelle adfærd på nettet*. Copenhagen: Det Kriminalpræventive Råd.

Di Nicola, A. (2022) 'Towards digital organized crime and digital sociology of organized crime', *Trends in Organized Crime*. https://doi.org/10.1007/s12117-021-09422-8

Donner, C.M., Jennings, W.G. and Banfield, J. (2015) 'The general nature of online and off-line offending among college students', *Social Science Computer Review*, 33(6), pp. 663-679. https://doi.org/10.1177/0894439314558452

Dupont, B. and Holt, T. (2022) 'The human factor of cybercrime', *Social Science Computer Review*, 40(4), pp. 860-864. https://doi.org/10.1177/08944393211011584

Farrell, G. and Birks, D. (2018) 'Did cybercrime cause the crime drop?', *Crime Science*, 7(1), 8. https://doi.org/10.1186/s40163-018-0077-9

Farrell, G., Tilley, N. and Tseloni, A. (2014) 'Why the crime drop?', *Crime and Justice*, 43(1), pp. 421-490. https://doi.org/10.1086/678081

Goldsmith, A. and Brewer, R. (2015) 'Digital drift and the criminal interaction order', *Theoretical Criminology*, 19(1), pp. 112-130. https://doi.org/10.1177/1362480614555741

Goldsmith, A. and Wall, D.S. (2022) 'The seductions of cybercrime: Adolescence and the thrills of digital transgression', *European Journal of Criminology*, 19(1), pp. 98-117. https://doi.org/10.1177/1477370819887305

Gordon, S. and Ford, R. (2006) 'On the definition and classification of cybercrime', *Journal in Computer Virology*, 2, pp. 13-20.

Guo, S. and Wang, Y. (2024) 'Investigating predictors of juvenile traditional and/or cyber offense using machine learning', *Computers in Human Behavior*, 152, 108079. https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.108079

Harder, S.K., Jørgensen, K.E., Gårdshus, J.P. and Demant, J. (2020) 'Digital sexual violence: Image-based sexual abuse among Danish youth', in Heinskou, M.B., Skilbrei, M.-L. and Stefansen, K. (eds.) *Rape in the Nordic countries*. London: Routledge, pp. 205-223.

Henson, B., Reyns, B.W. and Fisher, B.S. (2013) 'Fear of crime online?', *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 29(4), pp. 475-497. https://doi.org/10.1177/1043986213507403

Hesse, M. (2006) 'Om surveyundersøgelsen – fra virkelighed til data', in Bjerg, O. and Villadsen, K. (eds.) *Sociologiske metoder*. Copenhagen: Samfundslitteratur, pp. 31-49.

Holt, T.J. and Bossler, A.M. (2016) *Cybercrime in progress*. London: Routledge.

Justitsministeriets Forskningskontor (2024) *Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2014-2023*. Available at: https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2024/08/Udvikling-i-boerne-og-ungdomskriminalitet-2014-2023.pdf

Korshøj, N.T. and Søgaard, T.F. (2024) 'Hybrid drug dealing: Merging on- and offline spheres when dealing drugs via social media', *International Journal of Drug Policy*, 130, 104509. https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2024.104509

Lee, E., Park, J.A., Park, S.J. and Cho, Y.I. (2024) 'A comparison of traditional delinquency and cyber-delinquency', *Deviant Behavior*, pp. 1-14. https://doi.org/10.1080/01639625.2024.2310936

Leemis, R.W., Espelage, D.L., Basile, K.C., Mercer Kollar, L.M. and Davis, J.P. (2019) 'Traditional and cyber bullying and sexual harassment', *Aggressive Behavior*, 45(2), pp. 181-192. https://doi.org/10.1002/ab.21816

Loggen, J., Moneva, A. and Leukfeldt, R. (2024a) 'Pathways into, desistance from, and risk factors related to cyber-dependent crime', *Victims & Offenders*, pp. 1-32. https://doi.org/10.1080/15564886.2023.2293437

Loggen, J., Moneva, A. and Leukfeldt, R. (2024b) 'A systematic narrative review of pathways into, desistance from, and risk factors of financial-economic cyber-enabled crime', *Computer Law & Security Review*, 52, 105858.

McCord, A., Birch, P. and Bizo, L.A. (2022) 'Digital displacement of youth offending', *Journal of Forensic Practice*, 24(3), pp. 298-311. https://doi.org/10.1108/JFP-02-2022-0006

McGuire, M. (2019) 'It ain't what it is, it's the way that they do it?', in *The human factor of cybercrime*. London: Routledge, pp. 3-28.

Merton, R.K. (1968) *Social theory and social structure*. New York: Simon & Schuster.

Munksgaard, R. (2024) 'Marketness and governance: A typology of illicit online markets'. https://doi.org/10.1080/01639625.2024.2323526

Oksanen, A., Miller, B.L., Savolainen, I., Sirola, A., Demant, J., Kaakinen, M. and Zych, I. (2020) 'Social media and access to drugs online', *European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 13(1), pp. 29-36. https://doi.org/10.5093/ejpalc2020a4

Ring, J. and Svensson, R. (2007) 'Social class and criminality among young people', *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 8(2), pp. 210-233. https://doi.org/10.1080/14043850701421726

Rockwool Fonden (2024) *Ungdomskriminaliteten rasler ned – en væsentlig årsag er mødrenes stigende uddannelsesniveau*. Copenhagen: Rockwool Fonden.

Rokven, J.J., Weijters, G., Beerthuizen, M.G. and van der Laan, A.M. (2018) 'Juvenile delinquency in the virtual world', *International Journal of Cyber Criminology*.

Svensson, R. and Oberwittler, D. (2021) 'Changing routine activities and the decline of youth crime', *Criminology*, 59(2), pp. 351-386. https://doi.org/10.1111/1745-9125.12271

Wall, D.S. (2004) 'Digital realism and the governance of spam as cybercrime', *European Journal on Criminal Policy and Research*, 10, pp. 309-335. https://doi.org/10.1023/B:CRIM.0000042236.60036.92

Weulen Kranenbarg, M., Ruiter, S. and van Gelder, J.-L. (2018) 'Cyber-offending and traditional offending over the life-course', *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 4, pp. 343-364. https://doi.org/10.1007/s40865-018-0087-8

Whitten, T., Cale, J., Brewer, R., Logos, K., Holt, T.J. and Goldsmith, A. (2024) 'Exploring the role of self-control across distinct patterns of cyber-deviance in emerging adolescence', *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. https://doi.org/10.1177/0306624X231220011

Yar, M. (2005) 'The novelty of cybercrime', *European Journal of Criminology*, 2(4), pp. 407-427. https://doi.org/10.1177/1477370805056050

Yoo, J.A. (2022) 'What shapes cyber delinquency in adolescents?', *Children and Youth Services Review*, 136, 106445. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106445